ZACHĘTA

SZTUKĘ TRZEBA WYCIĄGNĄĆ Z ZAMKNIĘTYCH PRZESTRZENI NA ULICĘ.

Radość nowych konstrukcji. (Po)wojenne utopie Mariana Bogusza

Wystawa czynna do 4 lutego 2018
Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki, pl. Małachowskiego 3, Warszawa

współpraca: FINA

patroni medialni: STOLICA, artinfo.pl

projekt graficzny | graphic design by Jakub de Barbaro (Szyszkodnik Studio)

7.11.17–4.02.18

Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki | Zachęta — National Gallery of Art

Radość nowych konstrukcji. (Po)wojenne utopie Mariana Bogusza

The Joy of New Constructions. (Post)war Utopias of Marian Bogusz

kuratorka | curator: **Joanna Kordjak**
współpraca | collaboration: **Julia Leopold**
artyści współpracujący | collaborating artists: **Katarzyna Przezwańska, Piotr Kopik**
projekt ekspozycji | exhibition design: **Matosek/Niezgoda**
identyfikacja wizualna | visual identity: **Jakub de Barbaro**

> […] Nie zdążyliśmy przed wyzwoleniem obozu przekonsultować rozmieszczenia poszczególnych pracowni jak i całego założenia przestrzenno-urbanistycznego. Zrobiłem to zaraz po wyzwoleniu… […] Rozmieściłem: na terenie „rusenlagru" są domy rzeźbiarzy, malarzy, architektów. Blisko jest do kamieniołomów. Tarasami wchodzimy na górną część osiedla, gdzie są domy literatów, muzyków. Jest tu sala koncertowa, sale wystawowe, amfiteatr i sale spotkań, dyskusji […][1].

Opisany przez Mariana Bogusza w liście do przyjaciela Manuela Muñoza projekt Międzynarodowego Osiedla Artystów jest punktem wyjścia dla narracji obecnej wystawy prezentującej sylwetkę jednej z najważniejszych i najbarwniejszych postaci polskiej powojennej sceny artystycznej — malarza, rzeźbiarza, scenografa i projektanta, współorganizatora takich wydarzeń jak plenery w Osiekach (od 1963 roku) czy Biennale Form Przestrzennych w Elblągu (1965).

Ogromna siła oddziaływania Bogusza na polskie życie artystyczne polegała przede wszystkim na umiejętności aktywizowania i łączenia różnych środowisk poprzez powoływane do życia kluby, galerie, inicjowane wystawy, a począwszy od lat sześćdziesiątych — liczne ogólnopolskie imprezy artystyczne, jak plenery i sympozja. Wystawa prezentuje w niewielkim stopniu dorobek malarski artysty, koncentrując się przede wszystkim na innych obszarach jego aktywności.

Modernistyczna koncepcja Międzynarodowego Osiedla Artystów, które miało zostać wzniesione na zgliszczach obozu, stała się wyrazem wiary w emancypacyjny potencjał sztuki[2]. Jej manifestacją były również wystawy organizowane konspiracyjnie wraz z grupą artystów (Zbigniewem Dłubakiem, posługującym się wówczas pseudonimem Andrzej Zdanowski, oraz Czechem Zbynkiem Sekalem). Działania te stanowiły formę oporu i obrony przed dehumanizacją w warunkach skrajnej opresji. Wojenne doświadczenie okazało się dla Bogusza niezwykle ważne (jeśli nie fundamentalne) ze względu na nawiązane wówczas relacje artystyczne, także międzynarodowe (w tym tak istotne z artystami czeskimi i za ich pośrednictwem z czeskim surrealizmem), a także ugruntowane podczas tych trzech lat przekonania polityczne.

Do stworzonych w obozie Mauthausen projektów Bogusz powrócił w 1979 roku na swojej wystawie *Wizje architektoniczne 1944–1945* oraz w zrealizowanym projekcie Osiedla Młodych Artystów w Rawce (obecnie dzielnica Skierniewic). To właśnie w tych modernistycznych wizjach architektonicznych osiedla-pomnika nakreślił on pewien model nowoczesności, do którego odwoływał się w swojej późniejszej działalności. Model ten zakorzeniony w przedwojennej awangardzie zakładał synergię — współistnienie różnych dziedzin sztuki: literatury, malarstwa, rzeźby i muzyki, a także — w ślad za modernistycznymi postulatami twórców awangardowych — integrację sztuki z nauką i techniką, zgodnie z utopijną koncepcją współpracy, a nawet kolektywnej twórczości pozbawionej elementu rywalizacji.

Szczególne w warunkach obozowego życia poczucie wspólnoty, rola pracy zespołowej (jako integralny element postawy twórczej) i rozumienie sztuki jako kolektywnego doświadczenia, które stały się udziałem artystów organizujących konspiracyjne życie artystyczne, określiły w dużej mierze specyfikę późniejszych działań Bogusza.

Równie ważnym elementem jego postawy stała się utopijna wiara w realne oddziaływanie sztuki i jej udział w przemianach społecznych poprzez estetyczne kształtowanie otoczenia człowieka. Zmiana organizacji przestrzeni miała wpływać w założeniu artysty na relacje międzyludzkie, a w konsekwencji na zmianę stosunków społecznych. Podobny sposób myślenia stał się motorem rozmaitych działań podejmowanych przez Mariana Bogusza od lat sześćdziesiątych. Kolejne inicjowane przez niego sympozja (m.in. w Łosiowie w 1972, Krapkowicach

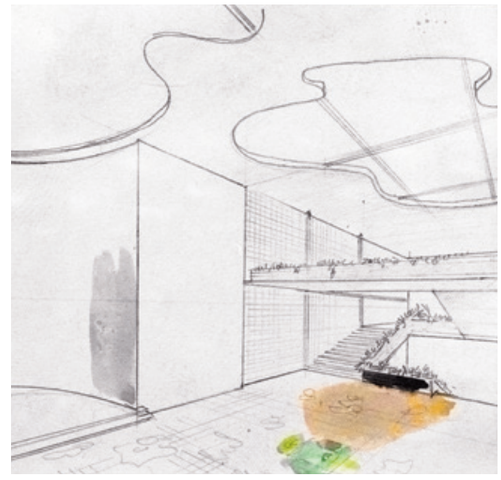

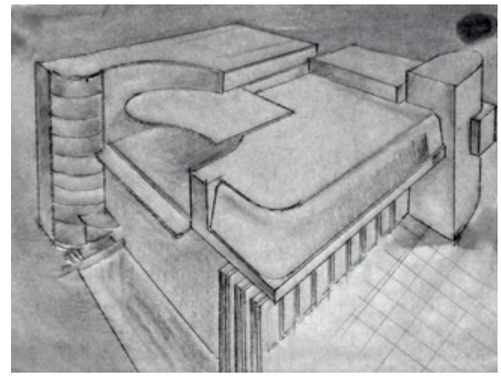

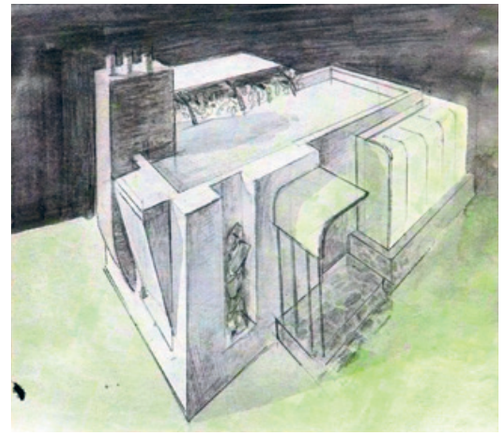

Fotografie czarno-białe niezachowanych rysunków, w zbiorach Instytutu Sztuki PAN, fot. Witalis Wolny. Kolorystyka opracowana na podstawie filmu *Będę, gdy mnie nie będzie*, reż. Franciszek Kuduk, Telewizyjna Wystawa Filmowa Poltel 75, archiwum TVP

Marian Bogusz, z albumu *Zabudowa terenu obozu Mauthausen*, 1943–1945:
hall
sale wystawowe
dom dla literatów i krytyków

Black-and-white photographs of unpreserved pictures, in the collection of the Institute of Art of the Polish Academy of Sciences (IS PAN), photos by Witalis Wolny. Colour scheme designed on the basis of the film *Będę, gdy mnie nie będzie* [I will be when I'm gone], dir. Franciszek Kuduk, Television Film Studio POLTEL 75, Polish Television Archives

Marian Bogusz, from the picture album *Zabudowa terenu obozu Mauthausen* [Development of the area of the Mauthausen Concentration Camp], 1943–1945:
hall
exhibition halls
house for writers and critics

fot. | photo: Zbigniew Suliga

Marian Bogusz, *Drogi białych wdzierają się w Czarny Ląd*, 1948, olej, płótno, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku

Marian Bogusz, *Radość nowych konstrukcji*, 1948, olej, płótno, Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki

Marian Bogusz, *Z perspektywy wesołego murarza*, 1948, olej, płótno, Galerie výtvarného umění v Ostravě

Marian Bogusz, *Magnetyzmy nocy*, 1948 rok, gwasz, papier, Muzeum Narodowe w Krakowie

Marian Bogusz, *Ways of the White Spread Over the Black Land*, 1948, oil on canvas, Museum of the Middle Pomerania in Słupsk

Marian Bogusz, *The Joy of New Constructions*, 1948, oil on canvas, Zachęta — National Gallery of Art

Marian Bogusz, *From the Perspective of a Jolly Bricklayer*, 1948, oil on canvas, Galerie výtvarného umění v Ostravě

Marian Bogusz, *Magnetisms of the Night*, 1948, gouache on paper, National Museum in Kraków

fot. | photo: Marek Krzyżanek, archiwum Zachęty | Zachęta archive

Wystawa rysunków Adama Marczyńskiego z lat 1945–1947, aranżacja wystawy autorstwa Mariana Bogusza, Klub Młodych Artystów i Naukowców, Warszawa, 1947, Archiwum Akt Nowych

Marian Bogusz, makieta formy przestrzennej, lata pięćdziesiąte, fot. Zbigniew Dłubak, wł. Armelle Dłubak, Fundacja Archeologia Fotografii

Makieta pawilonu polskiego na światową wystawę w Brukseli (Marian Bogusz wraz z zespołem: Zbigniew Dłubak, Kajetan Sosnowski i in.),1956, fot. Zbigniew Dłubak, wł. Armelle Dłubak, Fundacja Archeologia Fotografii

Exhibition of Adam Marczyński's drawings of 1945–1947, arrangement by Marian Bogusz, Club of Young Artists and Scientists, Warsaw, 1947, Central Archives of Modern Records

Marian Bogusz, scale model of a spatial form, 1950s, photo: Zbigniew Dłubak, property of Armelle Dłubak, Archeology of Photography Foundation

Scale model of the Polish Pavilion for World Exhibition in Brussels (Marian Bogusz and team: Zbigniew Dłubak, Kajetan Sosnowski and others), 1956, photo: Zbigniew Dłubak, property of Armelle Dłubak, Archeology of Photography Foundation

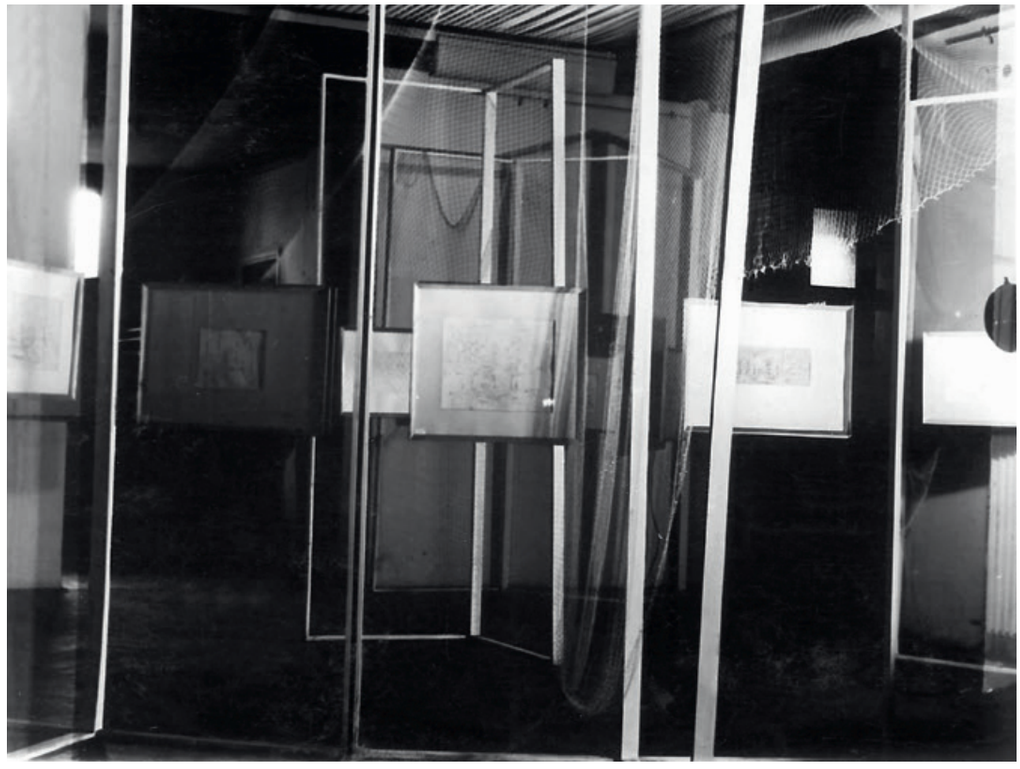

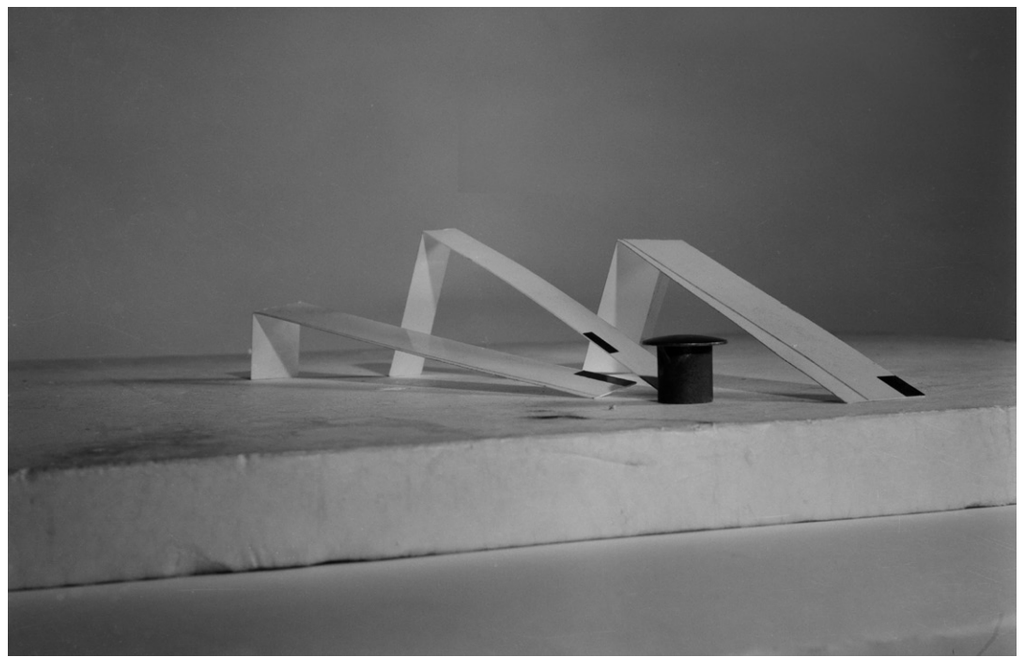

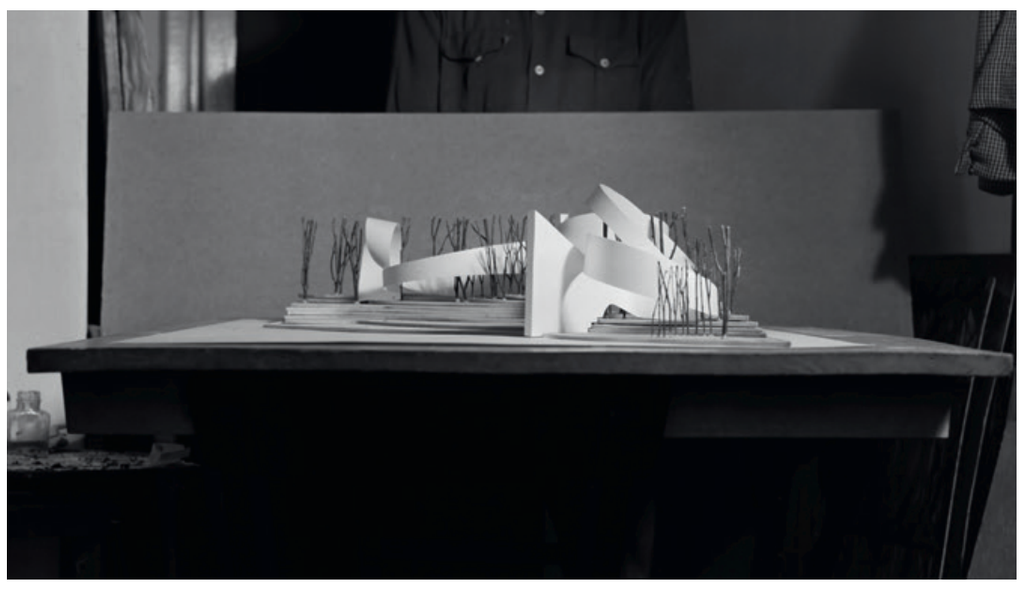

w 1974 czy Opolu w 1974/75) łączyła idea reorganizacji przestrzeni miast, małych miasteczek, a nawet wsi w ramach opracowywanych zespołowo interdyscyplinarnych projektów na pograniczu malarstwa, rzeźby, architektury i urbanistyki. Organizowane na terenach tzw. Ziem Odzyskanych imprezy artystyczne (w różnym stopniu angażujące lokalne środowiska) z jednej strony gładko wpisywały się w ówczesną politykę wewnętrzną (nastawioną na integrację tych obszarów z resztą kraju) i związaną z tym strategię propagandową władz (wykorzystującą kulturę, w tym sztukę nowoczesną, jako własne narzędzie). Z drugiej strony imprezy te były dla Bogusza szansą na zmianę skali eksperymentu artystycznego i realizację zakrojnych z dużym rozmachem projektów. „Plastycy trafiali w tęsknoty architektów" — pisał. Dopiero połączenie awangardowych poszukiwań malarzy i rzeźbiarzy z architekturą i urbanistyką mogło przynieść nowe, przełamujące stereotypy rozwiązania przestrzenne. Nawet jeśli w zdecydowanej większości przypadków nie zostały one zrealizowane, istotny dla Bogusza zdawał się być już sam wdrażany w życie podczas sympozjów model kolektywnej pracy nad projektem.

Wspólna dla wszystkich tych inicjatyw chęć oddziaływania na życie społeczne poprzez kształtowanie otoczenia człowieka łączyła się z tak ważną dla artysty ideą demokratyzacji dostępu do sztuki współczesnej i edukacji estetycznej. Ideę tę usiłował on wprowadzać w życie na różne sposoby. Jednym z nich był projekt stworzenia kolekcji sztuki współczesnej i stałego miejsca jej prezentacji.

W zrujnowanej Warszawie, dokąd Bogusz powrócił zaraz po wojnie, swoją koncepcję galerii sztuki nowoczesnej realizował jako kierownik Sekcji Plastycznej Klubu Młodych Artystów i Naukowców (KMAiN) — w dwóch małych salach dawnego Instytutu Propagandy Sztuki (w Domu Wojska Polskiego przy ulicy Królewskiej 13). Program wystawienniczy tej działającej niespełna trzy lata instytucji (1947–1949) czynił z niej wyjątkową na mapie polskiego życia artystycznego drugiej połowy lat czterdziestych. Program, który z dużym prawdopodobieństwem w ogólnym zarysie nakreślony mógł zostać jeszcze w Mauthausen, zakładał nowe myślenie o nowoczesności i sposobach jej wystawiania. Istotą były, w założeniu Bogusza, interdyscyplinarność i pluralizm prezentowanych postaw artystycznych, oraz tak ważna dlań możliwość stworzenia przestrzeni swobodnej wymiany i ścierania się różnych poglądów. Podobne idee będą przyświecały

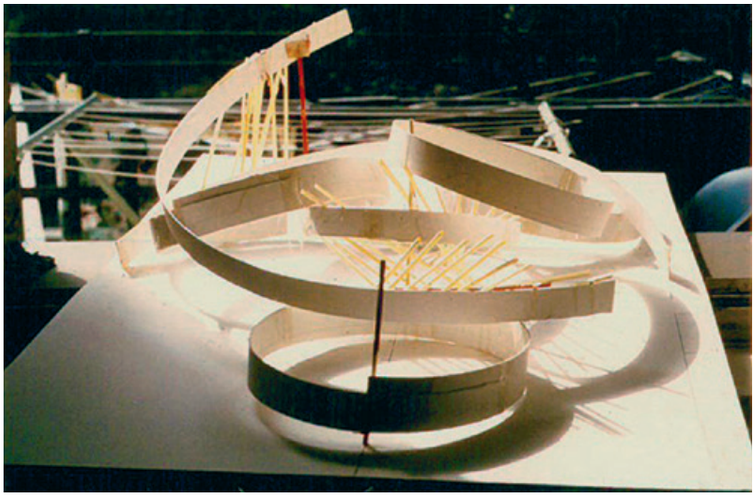

fot. archiwum Bronisława Kierzkowskiego | photo: Bronisław Kierzkowski's archive

fot. archiwum Bronisława Kierzkowskiego | photo: Bronisław Kierzkowski's archive

działalności Galerii Krzywe Koło (sekcji plastycznej Klubu Krzywego Koła powołanej do życia w 1956 roku). W ramach działalności galerii Bogusz podejmował różnego rodzaju próby wdrażania w życie koncepcji popularyzacji sztuki współczesnej i edukacji estetycznej (wówczas zrodził się pomysł „poniedziałków plastycznych" — spotkań ze sztuką współczesną w zakładach pracy i hotelach robotniczych oraz wykorzystania na potrzeby wystaw przestrzeni warszawskich fabryk). Ideę szerokiego dostępu do sztuki współczesnej — widocznej dosłownie (przez przeszklone ściany budynku) z ulicy — realizować miała nowa galeria sztuki nowoczesnej dla Łodzi (muzeum-pomnik Władysława Strzemińskiego). Jej projekt, powstały w 1956 roku na fali dyskusji na temat planów utworzenia Centralnego Muzeum Sztuki Współczesnej, był jednym z kilku, w których Bogusz podjął temat nowoczesnej przestrzeni wystawienniczej. Z potrzeby wypracowania nowej, odpowiadającej współczesnej wrażliwości formuły eksponowania dzieł sztuki wynikał m.in. zainicjowany przez Mariana Bogusza i Jerzego Olkiewicza projekt opracowania plastycznego trasy Muzeum Narodowe–Zalew Zegrzyński (1971).

Wystawa spośród licznych aspektów aktywności Mariana Bogusza wydobywa jedynie kilka. Szczególnie interesująca wydaje się jego do dziś słabo rozpoznana działalność wystawiennicza. Istotną rolę na tym polu odegrał on jako kierownik sekcji artystycznej Klubu Młodych Artystów i Naukowców. Za jego sprawą instytucja ta stała się miejscem śmiałych eksperymentów, także w zakresie sposobu aranżacji przestrzeni ekspozycyjnej. Bogusz przypomniany jest również jako pomysłodawca, autor koncepcji i scenografii jednej z kluczowych odwilżowych wystaw — Katarzyny Kobro i Władysława Strzemińskiego w Ośrodku Propagandy Sztuki w 1956 roku, a następnie w CBWA Zachęta w 1957 roku. Działalność ta ściśle wiązała się z jego bogatym doświadczeniem na gruncie scenografii teatralnej. ●●●

Joanna Kordjak

1 *Marian Bogusz: Wizje architektoniczne 1944–1945, Projekt Osiedla Artystów 1979 w Miesiącu Pamięci Narodowej*, kat. wyst., Galeria Autorska ZA, Rawka, 26.04–10.06.1979.

2 Pogłębioną analizę koncepcji Międzynarodowego Osiedla Artystów przedstawia Agata Pietrasik, *Radość nowych konstrukcji" w czasach bezdomności. Twórczość Mariana Bogusza w latach czterdziestych.*, „Miejsce" 2015, nr 2, s. 25–43.

> Before the camp's liberation we managed to consult neither the arrangement of individual studios nor the entire urban planning scheme. I made it right after the liberation . . . According to my layout plan, within the territory of the 'Russenlager' there are houses of sculptors, painters and architects. It is all close to quarries. Passing terraces, we enter the upper part of the estate where houses of writers and musicians are located. Here you can find concert and exhibition halls, an amphitheatre and rooms for meeting and discussions . . . . [1]

The project of the International Housing Estate of Artists described by Marian Bogusz in a letter to his friend, Manuel Muñoz, is a point of departure for the narration of the present exhibition which sketches a portrait of one of the most important and colourful figures of the Polish post-war artistic scene — a painter, sculptor, scenographer and designer, co-organiser of many events, as plein-airs in Osieki (from 1963) or Biennale of Spatial Forms in Elbląg (1965).

His powerful impact on Polish artistic life consisted, first and foremost, in the ability to stimulate and weld various artistic circles by establishing clubs, galleries, initiating exhibitions and (since the 1960s) staging numerous all-Poland artistic events such as open-air workshops and symposia. Only to a limited extent does the exhibition bring together the artist's painting output, concentrating mostly on other areas of his activity.

The modernist concept of the International Housing Estate of Artists, which was to be built on the ruins of the concentration camp, became an expression of faith in the emancipatory potential of art.[2] Also the exhibitions secretly organised together with a group of artists (including Zbigniew Dłubak, who used the pseudonym Andrzej Zdanowski at that time, and Zbyněk Sekal, a Czech) affirmed this belief. These actions constituted a form of resistance and defence against dehumanisation in the conditions of extreme oppression. For Bogusz, his war experience turned out crucial, if not fundamental, on account of the artistic relationships fostered at that time, also international ones (including essential contacts with Czech artists and, thanks to them, Czech surrealism), and the political views adopted during those three years.

Bogusz came back to the designs created in the Mauthausen camp in 1979 at his exhibition *Architectural Visions 1944–1945* and in the implemented idea of the Housing Estate of Young Artists in Rawka, Skierniewice. Precisely in those modernistic architec-

Marian Bogusz podczas pracy na rzeźbą *Mobil dla Norymbergi*, Symposium Urbanum, Norymberga, 1971

na sąsiedniej stronie:
Fotografia makiety formy przestrzennej w Aalborgu, 1967

Formy przestrzenne Mariana Bogusza (na pierwszym planie) oraz Magdaleny Więcek i Bronisława Kierzkowskiego (w tle) na terenie stoczni w Aalborgu, 1967

Marian Bogusz i Bronisław Kierzkowski podczas Sympozjum Form Przestrzennych w Aalborgu, 1967

Marian Bogusz making a sculpture *Mobile for Nuremberg*, Symposium Urbanum, Nuremberg, 1971

opposite
Photo of the scale model of a spatial form in Aalborg, 1967

Spatial forms of Marian Bogusz (foreground), works of Magdalena Więcek and Bronisław Kierzkowski (background) in the Aalborg shipyard, 1967

Marian Bogusz and Bronisław Kierzkowski during the Symposium of Spatial Forms in Aalborg, 1967

tural visions of a housing estate-monument he outlined a certain model of modernity, which was later on referred to in his artistic activity. This model, rooted in the pre-war avant-garde, assumed that there is synergy — the co-existence of various disciplines of art: literature, painting, sculpture and music, as well as, following the modernist postulates of avant-garde artists, the integration of music with science and technique, according to the Utopian concept of collaboration or even collective artistic work devoid of rivalry.

In particular, the sense of community, role of teamwork (as an integral element of the creative attitude) and understanding of art as collective experience, which were shared by artists organising a secret artistic life in the camp conditions, largely determined the character of the subsequent work of Bogusz.

His stance owed equally much to the Utopian belief in the actual influence of art and its role in social transformations fulfilled by shaping an aesthetic human environment. The change of spatial organisation, in the artist's opinion, could exert effect on interpersonal relationships and, as a result, change social relationships. A similar way of thinking became the driving force behind various activities undertaken by Marian Bogusz since the 1960s. The symposia initiated by him (among others in Łosiów in 1972, Krapkowice in 1974 or Opole in 1974/75) were linked by the idea of reorganising the space of cities, small towns and even villages as part of collectively developed interdisciplinary designs which would combine the elements of painting, sculpture, architecture and urban planning. On the one hand, the artistic events held in the so-called Recovered Territories (to a different degree involving local communities) were in line with the state's internal policy conducted at that time (aiming at the integration of those areas with the rest of the country) and the related propaganda strategy of the authorities (using culture, also modern art, as its own tool). On the other hand, these events provided Bogusz with the opportunity to change the scale of his artistic experiments and carry out grand projects. 'Visual artists shared the desires of architects', he wrote. Only the combination of avant-garde experiments of painters and sculptors with innovations in the field of architecture and urban planning could produce new non-stereotypical spatial solutions. Even if in the vast majority of cases the outcomes were eventually not implemented, it was the very model of collective work on the design, adopted during the symposia, which seemed to matter to Bogusz.

The urge, common for all these initiatives, to influence social life by shaping the human environment went together with the idea of democratising the access to contemporary art and aesthetic education, so important for Bogusz. He attempted to put it into effect in different ways. One of them was the project of setting up a collection of contemporary art and ensuring a permanent place of its display.

In ruined Warsaw, where he came back just after the war, in his capacity as a head of the Painting Section of

fot. archiwum Danuty Waberskiej | photo: archive of Danuta Waberska

Malarstwo ścienne według projektu Kazimierza Ostrowskiego, rynek, Krapkowice, 1975

na sąsiedniej stronie:
Plakat wystawy Andrzeja Zdanowskiego (Zbigniewa Dłubaka) zorganizowanej konspiracyjnie w obozie w Mauthausen, 1.06.1945, wł. Armelle Dłubak

Mural according to the design of Kazimierz Ostrowski, market square in Krapkowice, 1975

opposite:
Poster for the exhibition of Andrzej Zdanowski (Zbigniew Dłubak) staged secretly in the Concentration Camp Mauthausen, 1.06.1945, property of Armelle Dłubak

the Club of Young Artists and Scientists Bogusz implemented the above-mentioned concept of a modern art gallery — in two small rooms of the former Institute for Propaganda of Art (in the Home of the Polish Armed Forces in Warsaw at Królewska street 13). The exhibition programme of this place, functioning only three years (1947–1949), put it on the map of the Polish artistic life of the second half of the 1940s. The programme, with great probability outlined as early as during the artist's stay in the camp of Mauthausen, assumed new thinking about modernity and the ways of showing it. In this regard, the crucial elements for Bogusz were: an interdisciplinary character and pluralism of presented artistic approaches and, so vital for them, space for free exchange and contrast of various views. Similar ideas underpinned the activity of the Crooked Circle Gallery (of the Fine Arts Section of the Krzywe Koło [Crooked Circle] Club set up in 1956). As part of the gallery's activity Bogusz made numerous attempts to implement the concept of popularising contemporary art and aesthetic education (at that time the idea of 'artistic Mondays' emerged, i.e. meetings with modern art in work places and workers' hostels and the use of Warsaw factories as exhibition spaces). A new gallery of contemporary art for Łódź (a museum-monument dedicated to Władysław Strzemiński) was intended to realise the idea of wide access to modern art — literally visible from the street (through the building's glazed walls). Its design, developed in 1956 as a result of the discussion about plans to establish the Central Museum of Contemporary Art, was one of several projects in which Bogusz addressed the topic of modern exhibition space. The graphic design of the route connecting the National Museum in Warsaw with the Zegrze Reservoir (1971), initiated by Marian Bogusz and Jerzy Olkiewicz, responded to the need to work out a new formula for displaying works of art in a manner which would correspond to contemporary sensitivity.

The current exhibition highlights only some aspects of the activity carried out by Marian Bogusz. His organisation of exhibitions appears here especially noteworthy. It is also a pretext for bringing back his activity in the field of spatial arrangement of exhibitions which is exceptionally interesting and as yet too little researched. Bogusz played a substantial role in this respect as a head of the artistic section of the Club of Young Artists and Scientists. Thanks to his support this institution encouraged bold experiments, including those related to exhibition space arrangement. Bogusz is also recollected as an originator, author of the idea and stage design of one of the key exhibitions of the Polish Thaw period — the exhibition of Katarzyna Kobro and Władysław Strzemiński in the Centre of Propaganda of Art in 1956 and subsequently in the Central Bureau for Art Exhibitions Zachęta in 1957. This activity of the artist was closely connected with his vast experience in stage design.●●●

Joanna Kordjak

1 *Marian Bogusz: Wizje architektoniczne 1944–1945, Projekt Osiedla Artystów 1979 w Miesiącu Pamięci Narodowej*, exh. cat., Galeria ZA, Rawka, 26.04–10.06.1979.

2 An in-depth analysis of the concept of the International Housing Estate of Artists is given by Agata Pietrasik, '"Radość nowych konstrukcji" w czasach bezdomności. Twórczość Mariana Bogusza w latach czterdziestych', *Miejsce*, no. 2, 2015, pp. 25–43.

Marian Bogusz Urodził się w 1920 w Pleszewie, zmarł w 1980 w Warszawie. Malarz, rzeźbiarz, scenograf, projektant, a także animator życia artystycznego. W czasie II wojny światowej (od 1941 roku) więziony w obozie koncentracyjnym w Mauthausen. Po wojnie przyjechał do Warszawy, gdzie studiował malarstwo w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych (1946–1948), gdzie był uczniem m.in. Jana Cybisa i Jana Sokołowskiego.

W 1947 roku został kierownikiem Sekcji Malarskiej Klubu Młodych Artystów i Naukowców działającego do 1949 roku w Domu Wojska Polskiego w Warszawie, którą tworzył wraz ze Zbigniewem Dłubakiem, Stanisławem Fijałkowskim oraz nestorami przedwojennej awangardy: Henrykiem Stażewskim, Marią Ewą Łunkiewicz-Rogoyską, Władysławem Strzemińskim i Markiem Włodarskim. Działalność jej zainaugurowała (w maju 1947 roku) Wystawa Prac Plastyków Nowoczesnych — pierwsza i jedna z najważniejszych ogólnopolskich prezentacji sztuki nowoczesnej w latach czterdziestych. Był także współorganizatorem i uczestnikiem I Wystawy Sztuki Nowoczesnej w Krakowie (1948/49).
Równolegle do twórczości malarskiej i rysunkowej wykonywał oprawę graficzną wystaw, projektował katalogi oraz okładki książek. Od końca lat czterdziestych czynny był również jako scenograf teatralny (współpracował m.in. z Teatrem Powszechnym w Łodzi, a w późniejszym okresie z Teatrem Lalka w Warszawie czy Bałtyckim Teatrem Dramatycznym w Koszalinie). W następnej dekadzie projektował wystrój polskiego pawilonu na Międzynarodowe Targi w Lipsku (1950, 1951, 1952, 1956), w 1956 roku brał udział w konkursie na projekt pawilonu na Międzynarodową Wystawę w Brukseli.
W okresie odwilży był jedną z kluczowych postaci warszawskiego środowiska artystycznego. Na przełomie 1954/55 roku wraz ze Zbigniewem Dłubakiem, Andrzejem Szlagierem, Andrzejem Zaborowskim, Barbarą Zbrożyną zawiązał Grupę 55 (do której dołączył potem także Kajetan Sosnowski). W 1955 roku powstała — wyłoniona spośród członków Klubu Krzywego Koła zrzeszającego warszawską inteligencję — Sekcja Plastyczna Klubu. Funkcję przewodniczącego sekcji objął Marian Bogusz (należeli do niej Zbigniew Dłubak, Ewa Garztecka, Barbara Jonscher, Alina Szapocznikow, Barbara Zbrożyna). W 1956 roku w Staromiejskim Domu Kultury otwarta została — jako jedna z form działalności Klubu — Galeria Krzywe Koło, zwana też w późniejszym okresie Galerią Sztuki Nowoczesnej, którą Bogusz prowadził do 1965 roku. Stworzona przy klubie przestrzeń wystawiennicza stanowiła jeden z głównych punktów na kulturalnej mapie stolicy. Prezentowane były tu prace najważniejszych artystów związanych ze sztuką nowoczesną w Polsce (od Magdaleny Abakanowicz i Włodzimierza Borowskiego, przez Henryka Stażewskiego i Alinę Szapocznikow, po Jerzego Tchórzewskiego i Barbarę Zbrożynę), a także indywidualne i zbiorowe pokazy artystów zagranicznych. W 1959 roku zorganizował wystawę Międzynarodowej Grupy Phases, do której należał. Jedną z najważniejszych inicjatyw galerii była zorganizowana z okazji Międzynarodowego Kongresu Sztuki AICA wystawa *Konfrontacje*. Uczestniczył również w organizacji II i III Wystawy Sztuki Nowoczesnej w CBWA Zachęta (1957, 1959).
W 1963 roku współorganizował wraz z Jerzym Fedorowiczem I Plener Koszaliński w Osiekach (impreza ta odbywała się cyklicznie do 1981). Zaangażował się w organizację Sympozjum Złotego Grona w Zielonej Górze, a w szczególności w jedną z ważniejszych wystaw Przestrzeń i wyraz, która odbyła się w ramach III Sympozjum w 1967 roku. W latach siedemdziesiątych zainicjował szereg imprez o charakterze plenerowo-sympozjalnym, głównie na terenie Opolszczyzny (Łosiów-1972, Górażdże-1973, Krapkowice-1974, Opole-1974/1975, Otmuchów-1975), a także Pomorza Zachodniego (Ustka-1972).
Współorganizował również i uczestniczył we wszystkich ważniejszych w tym okresie przedsięwzięciach dotyczących przestrzeni publicznej. Przyczynił się do zorganizowania I Biennale Form Przestrzennych w Elblągu (sam wziął w nim udział). Z jego i Jerzego Olkiewicza inicjatywy w 1971 roku powstał projekt opracowania plastycznego trasy z Muzeum Narodowego w Warszawie nad Zalew Zegrzyński, gdzie miała powstać filia Muzeum. W kolejnych latach współorganizował i uczestniczył w wystawach *Propozycje dla Warszawy* oraz *Rzeźbiarze Wisłostradzie*, prezentujących projekty rozwiązań przestrzennych dla stolicy. Był również inicjatorem i komisarzem Lubelskich Spotkań Plastycznych (1976, 1977) z udziałem kilkudziesięciu artystów z całej Polski prezentujących projekty aranżacji przestrzeni osiedla Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej Słoneczne Wzgórze.
Uczestniczył też w kilku imprezach zagranicznych: Sympozjum Form Przestrzennych w Aalborgu, Dania (1967) czy w Symposium Urbanum w Norymberdze (1971), w ramach których realizował rzeźby w przestrzeni publicznej.

Marian Bogusz Born in 1920 in Pleszew, died in 1980 in Warsaw. A painter, sculptor, scenographer, designer as well as organiser of cultural activities. He spent World War II (since 1941) in the concentration camp in Mauthausen. After the war he came to Warsaw to study painting at the Academy of Fine Arts in Warsaw (1946–1948) as a student of, among others, Jan Cybis and Jan Sokołowski.
In 1947 Bogusz became the head of the Painting Section of the Club of Young Artists and Scientists which existed till 1949 in the Home of the Polish Armed Forces in Warsaw. Other members of the section included Zbigniew Dłubak, Stanisław Fijałkowski and the doyens of the pre-war avant-garde: Henryk Stażewski, Maria Ewa Łunkiewicz-Rogoyska, Władysław Strzemiński and Marek Włodarski. Its activity was commenced (in May 1947) by the Exhibition of Works of Modern Visual Artists — the first and one of the most important all-Poland shows of modern art in the 1940s. Bogusz was also a co-organiser and participant of the First Exhibition of Modern Art in Kraków (1948/49).
Parallel to doing painting and drawing, he created the graphic setting of exhibitions, designed catalogues and book covers. Since the late 1940s the artist was also active as a scenographer (cooperating e.g. with the Powszechny Theatre in Łódź and later with the Lalka Puppet Theatre in Warsaw or the Baltic Drama Theatre in Koszalin). In the next decade he designed the décor of the Pavilion for the Leipzig Trade Fairs (1950, 1951, 1952, 1956) and in 1956 he competed in the contest for the design of the Polish Pavilion for the Brussels World's Fair.
In the period of the Polish Thaw he was one of the key figures of the Warsaw artistic milieu, becoming actively involved in the city's artistic life. At the turn of 1954 and 1955, Bogusz, together with Zbigniew Dłubak, Andrzej Szlagier, Andrzej Zaborowski and Barbara Zbrożyna, set up Group 55 (which was later joined by Kajetan Sosnowski). In 1955 the Fine Arts Section of the Club was created, comprising the members of the Krzywe Koło Club, a club of the Warsaw intelligentsia. The function of the head of the Section (represented by Zbigniew Dłubak, Ewa Garztecka, Barbara Jonscher, Alina Szapocznikow and Barbara Zbrożyna) was performed by Marian Bogusz. In 1956 the Krzywe Koło Gallery was opened in the Staromiejski Cultural Centre as one of the forms of the Club's activity. Afterwards it was called the Gallery of Modern Art and led by Bogusz till 1965. The exhibition space of the club constituted one of the main points on the cultural map of the capital. Not only were the works of the most important Polish contemporary artists presented here (starting from Magdalena Abakanowicz and Włodzimierz Borowski, through Henryk Stażewski and Alina Szapoczników, ending up with Jerzy Tchórzewski and Barbara Zbrożyna) but also individual and collective public displays of foreign artists' output were mounted. In 1959 Bogusz staged an exhibition of the international group Phases to which he belonged. One of the most crucial initiatives of the gallery was the exhibition *Confrontations* organised on the occasion of the AICA International Congress of Art. The artist also took part in the organisation of the 2nd and 3rd Exhibition of Modern Art in the Central Bureau for Art Exhibitions Zachęta in Warsaw (1957, 1959).
In 1963, together with Jerzy Fedorowicz, Bogusz co-organised the 1st Koszalin Plein-air in Osieki (this event was cyclically held till 1981). He got involved in the organisation of the symposia of the Golden Cluster in Zielona Góra and, most notably, in one of the most important exhibitions, Space and Expression, which took place as part of the 3rd Symposium in 1967. In the 1970s he initiated a number of plein-air and conference events, mainly in the Opole region (Łosiów-1972, Górażdże-1973, Krapkowice-1974, Opole-1974/1975, Otmuchów-1975) as well as Western Pomerania (Ustka-1972).
Moreover, at that time Bogusz co-organised and participated in all essential events focused on public space. He contributed to the organisation of the First Biennale of Spatial Forms in Elbląg (and participated in it himself). On the initiative of Marian Bogusz and Jerzy Olkiewicz in 1971, the graphic design of the route National Museum in Warsaw–Zegrze Reservoir, an intended location of the museum's branch, was developed. In the following years Bogusz co-organised and participated in the exhibitions *Proposals for Warsaw* and *Sculptors for the Wisłostrada Route*, presenting options of spatial solutions for the capital. He was also an initiator and exhibition officer of the Lublin Artistic Meetings (1976, 1977), events with the participation of artists from all over Poland who showed their designs of the spatial arrangement of the housing estate of the Lublin Housing Cooperative Słoneczne Wzgórze.
Moreover, he participated in several international events, among others the Symposium of Spatial Forms in Aalborg, Denmark (1967) or the Symposium Urbanum in Nuremberg (1971), as part of which he made sculptures in public space.

fot. | photo: Joanna Kordjak

Kalendarz wydarzeń | The Events Calendar

Radość nowych konstrukcji. (Po)wojenne utopie Mariana Bogusza

6 listopada (poniedziałek), godz. **19** ○
Wernisaż

12 listopada (niedziela), godz. **12.15** ◑
Oprowadzanie kuratorskie Joanny Kordjak

21 listopada (wtorek), godz. **18** ○
Pokaz filmu *Mit Pruitt-Igoe* (*The Pruitt-Igoe Myth*), reż. Chad Freidrichs, Stany Zjednoczone, 79 min
→ film w oryginalnej wersji językowej z polskimi napisami
→ sala multimedialna, wejście od ul. Burschego

28 listopada (wtorek), godz. **18** ○
Pokaz filmu *Życie w mieście przyszłości* (*Leben in der Stadt von Morgen*),reż. Marian Engel, 2007, Niemcy, 96 min
→ film w oryginalnej wersji językowej z polskimi napisami
→ sala multimedialna, wejście od ul. Burschego

7 grudnia (czwartek), godz. **10–20** ○
***Osieki 1963–1981*. Ogólnopolska konferencja naukowa. Organizatorzy: Sekcja Polska Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki AICA, Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki**

9 grudnia (sobota), godz. **17** ⊕ ○
Warsztaty dla dorosłych
→ zapisy: formularz zgłoszeniowy na stronie zacheta.art.pl lub informacja@zacheta.art.pl

13 grudnia (środa), godz. **17** ⊕ ○ AD
Spotkanie z cyklu *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych*
→ zapisy: a.zdzieborska@zacheta.art.pl, tel. 22 556 96 42 lub formularz zgłoszeniowy na stronie zacheta.art.pl

12 stycznia (piątek), godz. **12.15** ⊕ ○
Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*
→ prowadzenie: Barbara Dąbrowska i Maria Kosińska
→ zapisy: formularz zgłoszeniowy na stronie zacheta.art.pl lub informacja@zacheta.art.pl

WYKŁADY ○

Szklane domy
Cykl wykładów wprowadzających w tematykę wystawy planowanej w 2018 roku, realizowanej przez Zachętę i Instytut Kultury Polskiej UW
→ sala multimedialna, wejście od ul. Burschego

15 listopada (środa), godz. **18**
Zofia Dworakowska, *Teatr zaangażowany. Projekty i spełnienia*

13 grudnia (środa), godz. **18**
Agnieszka Witkowska-Krych, *„My wychowujemy was, ale i wy nas wychowujecie”*

Filozoficzne abecadło sztuki współczesnej
Nowy cykl wykładów przygotowany we współpracy z Instytutem Filozofii UW. Zajęcia poświęcone zostaną omówieniu najważniejszych pojęć związanych ze sztuką współczesną — jej historią i zagadnieniami teoretycznymi — na modłę filozoficznego „abecadła”.
→ prowadzenie: dr Monika Murawska, dr hab. Mateusz Salwa, dr Piotr Schollenberger
→ sala multimedialna, wejście od ul. Burschego

8 listopada (środa), godz. **17**
Cielesność

22 listopada (środa), godz. **17**
Eksperyment

6 grudnia (środa), godz. **17**
Interpretacja

20 grudnia (środa), godz. **17**
Kurator

ZACHĘTA DLA NAUCZYCIELI ○

→ informacje o programie dla nauczycieli: a.zdzieborska@zacheta.art.pl

30 listopada–1 grudnia
***Sztuka edukacji. Projekty kulturalne dla Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii i Wychowawczych.* Konferencja dla dyrektorów, nauczycieli, animatorów i edukatorów. Współorganizator: Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii nr 62 w Zielonce**

SZKOLENIA

Patrzeć, żeby widzieć. Sztuka dawna i współczesna
Szkolenie dla nauczycieli z Warszawy współorganizowane z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń
→ prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor i dr Monika Murawska

terminy: 6 listopada, 11 grudnia

Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej
Szkolenie dla nauczycieli z Warszawy współorganizowane z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń
→ prowadzenie: Zofia Hejke i Marcin Matuszewski

terminy spotkań: 13 listopada, 11 grudnia, 8 stycznia

Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną
Szkolenie dla nauczycieli z całej Polski współorganizowane z Towarzystwem Zachęty Sztuk Pięknych

terminy: 24–25 listopada, 15–16 grudnia, 12–13 stycznia

January 2018

zacheta.art.pl

○ wstęp wolny | free entrance
◑ wstęp w cenie biletu | admission included in entrance fee
● wstęp płatny | entrance fee
⊕ obowiązują zapisy | registration required

pętla indukcyjna | induction loop
dostępne dla niesłyszących | accesssible for the hearing impaired
AD audiodeskrypcja | audio description

OPROWADZANIA

Piątek o piątej ◑

Specjalne piątkowe oprowadzanie po aktualnych wystawach. Poruszamy różne tematy i różne problemy. Co tydzień edukatorzy proponują inną ścieżkę zwiedzania i nowe zagadnienia.

→ piątki, godz. 17, zbiórka w holu głównym

Niedzielne oprowadzania ◑

Jeśli wybieracie się do nas w niedzielę, zapraszamy na oprowadzanie po aktualnych wystawach. Nasi przewodnicy wskażą najważniejsze wątki, przytoczą szerszy kontekst prezentowanych dzieł oraz odpowiedzą na wasze pytania. To doskonała okazja, aby jeszcze lepiej zapoznać się z naszymi wystawami. Dodatkowo, w pierwszą niedzielę po otwarciu wystawy, zapraszamy na oprowadzanie kuratorskie.

→ niedziele, godz. 12.15
→ zbiórka w holu głównym

Oprowadzanie w języku polskim, angielskim, niemieckim lub francuskim ●

→ koszt: 150 zł; grupa: maksymalnie 30 osób
→ zapisy: formularz zgłoszeniowy na stronie zacheta.art.pl lub informacja@zacheta.art.pl

WARSZTATY

Przez cały czas trwania wystaw prowadzimy warsztaty, których celem jest zapoznanie z wystawą, zachęcenie do zadawania pytań i zmotywowanie do twórczego działania i myślenia.

Warsztaty dla szkół i przedszkoli ●

→ zajęcia odbywają się od wtorku do piątku od godz. 12
→ koszt: 150 zł od grupy do 25 osób (przedszkole i szkoła podstawowa), do 30 osób (gimnazjum i liceum)
→ czas trwania: ok. 90 min
→ zapisy: formularz zgłoszeniowy na stronie zacheta.art.pl lub informacja@zacheta.art.pl

Warsztaty rodzinne ⊕ ◑

Warsztaty na wystawach przeznaczone dla rodzin z dziećmi w wieku 4–10 lat. Po obejrzeniu wystawy dzieci i rodzice razem wykonują pracę plastyczną, którą można wziąć do domu. Zajęcia odbywają się w każdą niedzielę w dwóch grupach wiekowych.

godz. 12.30 (dzieci w wieku 4–6 lat)
godz. 15 (dzieci w wieku 7–10)
→ koszt: 18 zł (bilet rodzinny)
→ zapisy: formularz zgłoszeniowy na stronie zacheta.art.pl lub informacja@zacheta.art.pl

Warsztaty rodzinne z cyklu *Co robi artysta?* ⊕ ◑

Warsztaty skierowane do rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. W małych grupach zwiedzamy aktualne wystawy, poznajemy dzieła sztuki współczesnej i sami tworzymy swoje prace. Warsztaty prowadzone są przez edukatorów przeszkolonych przez terapeutów Fundacji SYNAPSIS i świadomych potrzeb osób z autyzmem. Odbywają się raz w miesiącu, w soboty, w dwóch grupach wiekowych.

→ koszt: 18 zł (bilet rodzinny)
→ zapisy: formularz zgłoszeniowy na stronie zacheta.art.pl lub a.zdzieborska@zacheta.art.pl

terminy: 4 listopada, 16 grudnia

KSIĘGARNIA ARTYSTYCZNA

Promocje książek ○

10 listopada (piątek), godz. **18**
Premiera książki Sebastiana Frąckiewicza *Ten łokieć źle się zgina*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2017 — zbioru rozmów z polskimi ilustratorami; spotkanie z autorem

28 listopada (piątek), godz. **19**
Promocja serii Archiwum Zachęty. Spotkanie z autorami książek, dr hab. Iwoną Lubą (*Awangarda w CBWA*, najnowsza książka w serii) i dr. Markiem Czapelskim (*Architektura polskiego socrealizmu w Zachęcie*) poprowadzi dr hab. Gabriela Świtek (redaktorka serii i autorka pierwszej książki w serii, *Aporie architektury*)

5 grudnia (wtorek), godz. **18**
Spotkanie z autorami Agatą Pankiewicz i Marcinem Przybyłko i promocja ich książki *Smart obiekt*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2017

Dyskusyjny Klub Książki ○

Dyskusyjny Klub Książki, który działa przy Księgarni Artystycznej już od trzech lat, zaprasza na spotkania:

17 listopada (piątek), godz. **18**
Rozmowa o książce Rebeki Solnit *Mężczyźni objaśniają mi świat*, Wydawnictwo Karakter, Kraków 2017

15 grudnia (piątek), godz. **18**
kolejne spotkanie

The Joy of New Constructions. (Post)war Utopias of Marian Bogusz

6 November (Monday), **7 p.m.** ○
Opening reception

12 November (Sunday), **12.15 p.m.** ◑
Curatorial guided tour by Joanna Kordjak

21 November (Tuesday), **6 p.m.** ○
Film screening *The Pruitt-Igoe Myth*,dir. Chad Freidrichs, USA, 79 min.
→ film in original version with Polish subtitles
→ multimedia room, entrance from Burschego Street

28 November (Tuesday), **6 p.m.** ○
Film screening *Leben in der Stadt von Morgen*, dir. Marian Engel, 2007, Germany, 96 min.
→ film in original version with Polish subtitles
→ multimedia room, entrance from Burschego Street

7 December (Thursday), **10 a.m.–8 p.m.** ○
Osieki 1963–1981
All-Poland academic conference, organisers: Polish Section of the International Association of Art Critics AICA, Zachęta National Gallery of Art

9 December (Saturday), **5 p.m.** ⊕ ○
Workshops for adults
→ registration: registration form on the site zacheta.art.pl or informacja@zacheta.art.pl

13 December (Wednesday), **5 p.m.** ⊕ ○ AD
Meeting from the series *Available Art. Meeting with Contemporary Art for Visual Impaired Persons*
→ registration: a.zdzieborska@zacheta.art.pl, phone 22 556 96 42 or registration form on the site zacheta.art.pl

12 January (Friday), **12.15 p.m.** ⊕ ○
Meeting from the series *Look/See. Contemporary Art and Seniors*
→ led by Barbara Dąbrowska and Maria Kosińska
→ registration: registration form on the site zacheta.art.pl or informacja@zacheta.art.pl

LECTURES ○

→ in Polish

Glass Houses

A series of lectures introducing the topics of the exhibition planned for 2018 by Zachęta and the Institute of Polish Culture of the University of Warsaw
→ multimedia room, entrance from Burschego Street

15 November (Wednesday), **6 p.m.**
Zofia Dworakowska, *Engaged Theatre. Projects and Realisations*

13 December (Wednesday), **6 p.m.**
Agnieszka Witkowska-Krych, *'We Educate You But You Also Educate Us'*

Philosophical Alphabet of Contemporary Art

New cycle of lectures prepared in cooperation with the Institute of Philosophy of the University of Warsaw. The classes will be devoted to discussing the main concepts connected with contemporary art — its history and theoretical issues — thus creating a philosophical 'alphabet'.
→ led by Dr Monika Murawska, Dr Mateusz Salwa and Dr Piotr Schollenberger
→ multimedia room, entrance from Burschego Street

8 November (Wednesday), **5 p.m.**
Corporeality

22 November (Wednesday), **5 p.m.**
Experiment

6 December (Wednesday), **5 p.m.**
Interpretation

20 December (Wednesday), **5 p.m.**
Curator

ZACHĘTA FOR TEACHERS ○

→ information about the programme for teachers: a.zdzieborska@zacheta.art.pl

30 November–1 December
***Art of Education. Culture Projects in Youth Sociotherapy Centres (MOS) and Youth Educational Centres*. Conference for principals, teachers, animators and educators. Co-organiser: Youth Sociotherapy Centre No. 62 in Zielonka**

TRAINING SESSIONS

The Zachęta Collection and Exhibitions — a Guide to Polish Contemporary Art

Training session for teachers from Warsaw, co-organised with the Warsaw Centre of Socio-Educational Innovation and Training
→ led by Zofia Hejke and Marcin Matuszewski
dates: 13 November, 11 December, 8 January

To Look in Order to See. Old and Modern Art

Training session for teachers from Warsaw, co-organised with the Warsaw Centre of Socio-Educational Innovation and Training
→ led by Joanna Falkowska-Kaczor and dr Monika Murawska
dates: 6 November, 11 December

Alphabet of Art, or How to Read Contemporary Art

Training sessions for teachers from all over Poland, co-organised with the Society for the Encouragement of Fine Arts

dates: 24–25 November, 15–16 December, 12–13 January

WORKSHOPS

During the whole period of the duration of exhibitions we run workshops whose goal is to get to know exhibitions better, to encourage the asking of questions and to motivate creative thinking.

Workshops for schools and kindergartens ●

→ sessions take place on Tuesdays and Fridays from 12 p.m.
→ cost: 150 zł for groups of up to 25 (for kindergartens and elementary schools), and up to 30 (for middle and upper schools)
→ duration: about 90 min.
→ registration: registration form on the site zacheta.art.pl or informacja@zacheta.art.pl

Family workshops ◑

In-exhibition workshop for families with children aged 4–10. Upon viewing an exhibition, parents and children make artworks which they can take home with them. Workshop takes place every Sunday and the participants are divided into two age groups.
12.30 p.m. (children 3–6)
3 p.m. (children 7–10)
→ registration: registration form on the site zacheta.art.pl or informacja@zacheta.art.pl
→ cost: 18 zł (family ticket)

Family workshops from the series *What Does an Artist Do?* ◑

Workshops designed for families with children with autism related conditions. In small groups, we visit current exhibitions and get to know works of contemporary art and create works ourselves. Workshops are led by educators trained by therapists from the SYNAPSIS Foundation and aware of the needs of people with autism. They take place once a month, on a Saturday, in two age groups.
→ registration: registration form on the site zacheta.art.pl or a.zdzieborska@zacheta.art.pl
→ cost: 18 zł (family ticket)

dates: 4 November, 16 December

GUIDED TOURS

Guided tours in Polish, English, German or French ●

→ cost: 150 zł; group: maximum of 30 people
→ registration: registration form on the site zacheta.art.pl or informacja@zacheta.art.pl

At Five on Friday ◑

Special Friday guided tours around current exhibitions We raise various themes and issues. Each week, guides will propose a different route through the exhibition and different issues to consider.
→ Fridays, 5 p.m.
→ meeting in the main hall

Sunday guided tours ◑

Guided tours of current exhibitions are available on Sundays. Our guides will highlight the main themes, sketch a broader context of the presented works and answer your questions.
→ Sunday, 12.15 p.m.
→ meeting in the main hall

ART BOOKSHOP

Book promotions ○

10 November (Friday), **6 p.m.**
Promotion of the book by Sebastian Frąckiewicz *Ten łokieć źle się zgina* [This Elbow does not bend well], Wołowiec: Wydawnictwo Czarne, 2017 — a collection of conversations with Polish illustrators; meeting with the author

28 November (Tuesday), **7 p.m.**
Promoton of the series 'Zachęta's Archive'. The meeting with the authors of the books, dr hab. Iwona Luba (*Awangarda w CBWA* [The Avant-garde in the Central Bureau of Artistic Exhibitions], the latest book in the series, and dr Marek Czapelski (*Architektura polskiego socrealizmu w Zachęcie* [Architecture of Polish Socialist Realism in Zachęta]), will be led by dr hab. Gabriela Świtek (the editor of the series and the author of the first book in the series, *Aporie architektury* [Aporias of architecture])

5 December (Tuesday), **6 p.m.**
Promotion of the book by Agata Pankiewicz and Marcin Przybyłko *Smart obiekt*, Wołowiec: Wydawnictwo Czarne, 2017; meeting with the authors

Book Discussion Club ○

The meetings of the Book Discussion Club, which has been active at the Art Bookshop for three years, will be held on:

17 November (Friday), **6 p.m.**
Discussion about the book: Rebecca Solnit, *Mężczyźni objaśniają mi świat (Men Explain Things to Me)*, Kraków: Wydawnictwo Karakter, 2017

15 December (Friday), **6 p.m.**
next meeting